

SPIS TREŚCI

WSTĘP	13
ROZDZIAŁ 1. ISTOTA I PRZESŁANKI POWSTANIA GOSPODARKI	
RYNKOWEJ	17
Gospodarka naturalna jako najwcześniejsza historycznie forma gospodarki	17
Istota i przesłanki powstania gospodarki rynkowej	18
Trwałe cechy gospodarki rynkowej	18
Prywatna własność jako podstawa gospodarki rynkowej	19
Rzadkość zasobów i konieczność dokonywania wyboru ekonomicznego	21
Zasady racjonalnego gospodarowania	22
Decyzje ekonomiczne	23
Rynek i jego funkcje	24
Konkurencja rynkowa	25
Zakres urynkowienia gospodarki różnych krajów	26
Uniwersalne kategorie ekonomiczne gospodarki rynkowej	26
Towar, jego wartość i użyteczność (wartość użytkowa)	27
Wielkość wartości	28
Wartość wymienna	29
Funkcjonowanie pieniądza i ceny na rynku wolnokonkurencyjnym	29
Procesy i prawidłowości ekonomiczne	30
Gospodarka rynkowa jako przedmiot badań ekonomii	32
Współczesne systemy gospodarki rynkowej	35
Pytania sprawdzające	38

ROZDZIAŁ 2. PODMIOTY GOSPODARKI RYNKOWEJ	39
Istota i rodzaje podmiotów gospodarczych	39
Przedsiębiorstwo jako mikropodmiot gospodarczy	40
Istota i cechy przedsiębiorczości	41
Różne typy przedsiębiorstw i przedsiębiorczości	41
Istota i cechy przedsiębiorstwa prywatnego	42
Ewolucja zarządzania przedsiębiorstwem	44
Organizacyjne formy przedsiębiorstw monopolistycznych	46
Krótkotrwałe porozumienia monopolistyczne	48
Kartel	49
Syndykat	50
Koncern	50
Konglomerat	51
Trust	51
Holding	51
Spółki	52
Spółka osobowa	52
Spółka osobowa zwykła	52
Spółka osobowa komandytowa	52
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	52
Spółka akcyjna	53
Przedsiębiorstwo państwowe	54
Menedżer w przedsiębiorstwie państwowym	56
Gospodarstwo domowe	59
Funkcje współczesnego gospodarstwa domowego	60
Gospodarstwo rolne	62
Makroekonomiczne aspekty polityki rolnej	63
Zakład rzemieślniczy	64
Międzynarodowe podmioty gospodarcze	64
Państwo jako makropodmiot społeczno-gospodarczy	65
Pytania sprawdzające	67

ROZDZIAŁ 3. POPYT, PODAŻ I CENY NA RYNKU DOSKONAŁYM I NIEDOSKONAŁYM	68
Istota i cechy wolnej konkurencji	68
Model rynku doskonałego	69
Zalety i ułomności rynku wolnokonkurencyjnego	69

Konkurencja monopolistyczna (niepełna)	71
Osobliwości konkurencji w polskiej gospodarce	72
Konkurencyjność polskiej gospodarki na tle innych krajów	73
Popyt, podaż, cena	74
Współzależność popytu, podaży i ceny	75
Czynniki kształtujące popyt	75
Wpływ ceny na popyt	77
Cenowa elastyczność popytu	78
Relacje cen a popyt	78
Gusty i przewidywania konsumenta	78
Dochodowa elastyczność popytu	79
Wpływ komplementarności i substytucyjności dóbr na zmiany popytu	82
Efekt naśladownictwa	82
Efekt Veblena	82
Czynniki kształtujące podaż	83
Wpływ ceny na podaż	84
Cenowa elastyczność podaży	85
Kształtowanie podaży	86
Prawo popytu-podaży	87
Równowaga rynkowa	88
Cena równowagi	88
Nadwyżka rynkowa	90
Niedobory rynkowe	90
Wolnokonkurencyjny i współczesny mechanizm kształtowania cen	91
Pytania sprawdzające	93
ROZDZIAŁ 4. SYSTEM ROZWINIĘTEJ GOSPODARKI RYNKOWEJ	94
Istota i przesłanki powstania rozwiniętej gospodarki rynkowej	94
Kapitał	95
Proces krążenia kapitału	95
Czas obrotu kapitału	96
Faza zakupu czynników produkcji	96
Faza produkcji	96
Czas produkcji i okres roboczy	96
Funkcjonowanie czynników produkcji	97
Rola pracy w procesie produkcji	98
Istota i formy wyzysku pracy	98

Funkcjonowanie kapitału rzeczowego w procesie produkcji	100
Deprecjacja kapitału	101
Skład techniczny i organiczny kapitału	101
Postęp techniczny i jego typy	102
Moc produkcyjna	104
Produkcyjność kapitału (współczynnik inwestycyjny)	104
Kapitał obrotowy	105
Istota i klasyfikacja kosztów produkcji	105
Koszty stałe i koszty zmienne	106
Koszty całkowite i koszty jednostkowe	108
Koszt krańcowy	109
Prawo malejących przychodów	109
Zależności w kształtowaniu się różnych kategorii kosztów	111
Zależność między poziomem kosztów całkowitych i krańcowych a dochodami globalnymi i krańcowymi	113
Optimum produkcji	113
Czynniki określające wielkość kosztów	114
Efektywność ekonomiczna produkcji	115
Zysk	116
Stopa zysku i stopa utargu	118
Zróżnicowanie stóp zysku	118
Zależność między zyskiem, kosztami, ceną a ilością wytwarzanych i sprzedawanych towarów	119
Podział zysku w przedsiębiorstwie	121
Koncentracja i centralizacja kapitału	121
Kapitał handlowy	122
Koszty handlowe	122
Handel hurtowy	123
Giełdy towarowe	123
Handel detaliczny, jego tendencje i formy	124
Reklama	124
Rodzaje i najważniejsze instrumenty reklamy	125
Sprzedaż osobista i promocja	125
Public relations	126
Segmentacja rynku	126
Marketing	127
Kredyt konsumpcyjny	128

Przeobrażenia w funkcjonowaniu i rozwoju gospodarki rynkowej w krajach zachodnich	128
Istota i podstawowe współzależności rewolucji naukowo-technicznej	129
Przeobrażenia w potencjale sił wytwórczych, w strukturach technologicznych i produkcyjnych	131
Przemiany w gałęziowej strukturze gospodarki	133
Przeobrażenia w monopolistycznych strukturach gospodarki	135
Przemiany w stosunkach własnościowych	136
Sektor nieformalny	138
Przeobrażenia w strukturze socjalnej pracowników najemnych	138
Tendencje w rozwoju i strukturze współczesnej gospodarki światowej	140
Globalizacja współczesnego życia społeczno-gospodarczego	140
Blaski i cienie załamania systemu socjalistycznego	141
Różnicowanie się dynamiki i struktury gospodarki światowej	143
Pytania sprawdzające	145
ROZDZIAŁ 5. PIENIĄDZ I JEGO KREACJA W GOSPODARCE	147
Istota pieniądza i jego ewolucja	147
System pieniądza kruszcowego	147
Kurs walut	148
Funkcje pieniądza	149
Pieniądz gotówkowy i bezgotówkowy	150
Pieniądz papierowy	151
Emisja pieniądza papierowego	152
Krótką historią polskiego złotego	153
Siła nabywcza (wartość) pieniądza	154
Niektóre teorie wartości pieniądza	154
Popyt na pieniądź	155
Podaż pieniądza	158
Pieniądże kredytowe	158
Polityka pieniężna	159
System pieniężno-kredytowy banków	160
Istota i źródła kapitału bankowego	160
Rodzaje i funkcje banków	160
Strategie banków centralnych	161
Działalność kredytowa banków	162
Rodzaje kredytu	163

Kredyt zagraniczny	164
Rozmiary rynku kredytowego	164
Stopa procentowa	165
Ekspansywna i restrykcyjna polityka monetarna banków	166
Wpływ stopy procentowej na różne sfery działalności gospodarczej	167
Instrumenty polityki pieniężno-kredytowej banków	168
Obowiązkowa rezerwa finansowa banków	168
Operacje otwartego rynku	169
Manipulowanie stopą dyskontową	170
Pytania sprawdzające	171
ROZDZIAŁ 6. DOCHODY PIENIĘŻNE I KONSUMPCJA	172
Istota i rodzaje dochodów pieniężnych	172
Zróżnicowanie dochodów	173
Płaca	173
Funkcje płac	174
Poziom płac	174
Płaca nominalna i płaca realna	175
Problem rozpiętości płac	175
Rynkowy i administracyjny mechanizm kształtowania płac	177
Dochody przedsiębiorców	178
Dochody państwa	179
Dochody, wydatki i funkcje budżetu państwa	180
Deficyt budżetowy	181
Dług publiczny	182
Zasady polityki budżetowej	182
Podatki jako najważniejsze źródło dochodów państwa	183
Obieg pieniężnych dochodów i wydatków w gospodarce narodowej	185
Konsumpcja, jej rodzaje, cechy i funkcje	186
Współzależności między konsumpcją, dochodami i oszczędnościami	187
Zależność między dochodem a konsumpcją indywidualną	188
Dochód konsumenta a efektywny popyt	189
Wybór konsumenta	190
Użyteczność jako główne kryterium zadowolenia z konsumpcji	190
Użyteczność całkowita i użyteczność krańcowa konsumpcji	191
Użyteczność krańcowa a ceny dóbr i usług	192
System preferencji konsumenta	192

Krzywe obojętności konsumenta	193
Pytania sprawdzające	196
ROZDZIAŁ 7. RYNEK PRACY	197
Pojęcie i rodzaje rynków pracy	197
Przepływy na rynku pracy	197
Popyt na pracę	199
Podaż pracy	201
Równowaga rynku pracy	202
Segmentacja rynku pracy	204
Segmentacje rynku pracy w przedsiębiorstwie	205
Przyczyny nierównowagi rynku pracy w teorii neoklasycznej	206
Przyczyny nierównowagi rynku pracy w koncepcji keynesowskiej	208
Płaszczyzny oddziaływania państwa na rynek pracy	210
Pytania sprawdzające	212
ROZDZIAŁ 8. BEZROBOCIE I INFLACJA W GOSPODARCE RYNKOWEJ	213
Istota i charakter bezrobocia	213
Rodzaje bezrobocia	214
Przyczyny, koszty i skutki bezrobocia	216
Specyficzne cechy bezrobocia w Polsce	218
Krzywa Phillipsa	219
Krytyka krzywej Phillipsa i naturalna stopa bezrobocia	220
Przeciwdziałanie bezrobociu w koncepcji neoklasycznej	222
Przeciwdziałanie bezrobociu w koncepcji keynesowskiej	224
Sposoby ograniczania bezrobocia	225
Pojęcie i skutki inflacji	227
Przyczyny inflacji	228
Rodzaje inflacji	229
Monetarystyczna interpretacja inflacji	231
Koszty inflacji	232
Korzyści z inflacji	233
Sposoby zwalczania inflacji	234
Pytania sprawdzające	236
ROZDZIAŁ 9. RYNKI KAPITAŁOWE	237
Istota i klasyfikacje rynków (giełd) kapitałowych	237

Giełda pieniężna	238
Kursy walutowe	238
Rynek (giełda) papierów wartościowych i jego funkcje	240
Rynek kapitałowy pierwotny i wtórny	242
Podaż i popyt na rynku papierów wartościowych	244
Transakcje i transfery kapitału na rynku papierów wartościowych	244
Rodzaje instrumentów finansowych na rynku papierów wartościowych	248
Obligacje	248
Akcje	249
Kurs akcji	250
Powszechne świadectwa udziałowe	251
Instrumenty pochodne	252
Wycena lokat kapitałowych	254
Wskaźnik efektywności inwestowania	255
Strategie inwestowania na rynkach kapitałowych	256
Fazy rozwoju rynku kapitałowego	257
Wpływ inflacji na funkcjonowanie rynków kapitałowych	258
Kapitał fikcyjny	258
Pytania sprawdzające	260

ROZDZIAŁ 10. WZROST GOSPODARCZY - JEGO MAKROEKONOMICZNE KATEGORIE I PRAWIDŁOWOŚCI

POJĘCIA: WZROST, ROZWÓJ, STAGNACJA I REGRES GOSPODARCZY	261
Teorie (modele) wzrostu i rozwoju gospodarczego	262
Makroekonomiczne kategorie wzrostu gospodarczego	270
Bogactwo narodowe	270
Majątek narodowy	271
Produkt krajowy brutto i netto	271
Podział i metody liczenia produktu narodowego	272
Transfer PNB przez różne podmioty gospodarcze	273
Popyt globalny, funkcje konsumpcji, oszczędności i inwestycji	276
Teoria mnożnika	278
Produkcja w stanie równowagi	281
Nierównowaga makroekonomiczna	282
Makroekonomiczna funkcja produkcji	283
Mierniki poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego	284
Czynniki wzrostu gospodarczego	286

Strategie wzrostu gospodarczego	288
Strategia ekspansywno-ekstensywna w rozwoju polskiej gospodarki	289
Kapitałochłonny i kapitałoszczędny typ strategii intensywnego wzrostu gospodarczego	290
Pozainwestycyjne czynniki wzrostu gospodarczego	292
Psychospołeczne czynniki i uwarunkowania wzrostu gospodarczego	293
Bariera wzrostu gospodarczego i sposoby ich przewyższania	294
Bariera konsumpcji	295
Bariera żywnościowa	296
Bariera siły roboczej	296
Bariera surowcowo-materiałowa	296
Bariera handlu zagranicznego	297
Bariera technologiczna	297
Bariera ekologiczna	297
Barierę typu organizacyjnego i instytucjonalnego	298
Pytania sprawdzające	299

ROZDZIAŁ 11. ROLA RYNKU I INTERWENCJONIZMU PAŃSTWO- WEGO W CYKLICZNYM ROZWOJU GOSPODARKI	300
Istota i fazy cyklu koniunkturalnego	300
Klasyfikacja cykli gospodarczych	301
Klasyczny (wolnokonkurencyjny) cykl gospodarczy	303
Kryzys	303
Depresja	304
Ożywienie	304
Rozkwit	304
Rys historyczny kryzysów ekonomicznych nadprodukcji	305
Przyczyny kryzysów ekonomicznych nadprodukcji	306
Deformacja klasycznego cyklu gospodarczego po II wojnie światowej	307
Rola państwa w oddziaływaniu na cykl koniunktury	308
Keynesowskie podstawy teoretyczne polityki antykryzysowej	309
Cele i formy interwencjonizmu państwowego	310
Zwolennicy i przeciwnicy interwencjonizmu państwowego	311
Środki i instrumenty interwencjonizmu państwowego	313
Rola budżetu państwa w nakręcaniu koniunktury	314
Dług publiczny jako jedno ze źródeł finansowania wydatków państwa	317
Polityka podatkowa	317

Polityka inwestycji publicznych	317
Zakupy rządowe	318
Finansowanie badań naukowych	318
Subsydia państwowe dla drobnych producentów	319
Polityka państwa na rynku pracy	319
Państwowa polityka cen i kształtowania dochodów	320
Polityka antymonopolowa	321
Rola państwa w ekspansji na rynki zagraniczne	321
Planowanie indykatywne	322
Polityka państwa dobrobytu	323
Ewolucja roli państwa w gospodarce i jego nowa formuła	324
O tzw. quasi-cyklicznym rozwoju i kryzysach ekonomicznych niedoboru w gospodarce socjalistycznej	325
ROZDZIAŁ 12. URYNKOWIENIE POLSKIEJ GOSPODARKI	332
Istota i przesłanki urynkowania gospodarki	332
Założenia programu urynkowania gospodarki	333
Efekty realizacji programu	334
Przekształcenia systemowe	336
Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych	336
Formy prywatyzacji	338
Prywatyzacja kapitałowa	340
Leasing	340
Prywatyzacja założycielska	340
Prywatyzacja powszechna	341
Likwidacja przedsiębiorstw państwowych	342
Reprywatyzacja	342
Dotychczasowe efekty przekształceń własnościowych	342
Tworzenie infraktustruktury rynku	345
Rynek kapitałowy	345
System bankowy	347
Kurs walut	348
Otwarcie gospodarki jako zewnętrzna przesłanka jej urynkowania	350
Bariery w procesach urynkowania polskiej gospodarki	352
Perspektywy transformacji polskiej gospodarki	353
Pytania sprawdzające	357
LITERATURA	359